Eglwys Teilo Sant

Cefndir

- Agorwyd yr adeilad yn 2007 a caiff ei gyflwyno fel y gallai fod wedi edrych ym 1500-30
- Tra'n gweithio ar y safle greiddiol, death ein tîm o hyd i furluniau wedi'u cuddio dan blastr. Mae llawer o'r lluniau y gwelwch chi heddiw yn gopïau o'r murluniau hynny
- Ym 1500-30, byddai'r rhan fwyaf o'r gwasanaeth yn Lladin. Golyga hyn fod yn well gan lawer o bobl ddefnyddio'r murluniau i ddysgu am negeseuon o straeon y Beibl
- Roedd yr eglwys yn fan cyfarfod ar gyfer yr holl gymuned, a byddai ffeiriau a chwaraeon yn cael eu cynnal o gwmpas yr adeilad

Bydd y Dehonglydd Addysg yn hwyluso eich sesiwn. Gallwch ddewis sgwrs gyffredinol, neu sgwrs ar un o'r themâu isod:

Celf a Chrefft:
Defnyddio'r murluniau a'r cerfiadau hardd yn Eglwys Teilo Sant i ddarganfod sut oedd y Tuduriaid lliwio eu heglwysi gan ddefnyddio paent naturiol.

Diwylliant Cymdeithasol a Bywyd y Pentre:
Dod i ddeall pwysigrwydd yr eglwys i'r gymuned yn oes y Tuduriaid. Dysgu am y bobl oedd yn addoli yma, yn ogystal â'r ffeiriau a'r chwaraeon fyddai'n cael eu cynnal o amgylch yr eglwys.

Crefydd a Byd-Olwg y Tuduriaid:
Sut oedd y Tuduriaid yn edrych ar y byd o'u cwmpas? Ceisiwch ddarllen llun fel un o'r Tuduriaid, a dod i ddeall mwy am ystyr y symbolau a'r lliwiau yn Eglwys Teilo Sant.

Cofiwch sôn pan fyddwch yn archebu'r sesiwn os yr hoffech unrhyw thema arbennig i'r sgwrs.

Cofiwch fod angen bwcio eich gweithgareddau o flaen llaw. Gallwch wneud hyn dros y ffôn ar (029) 2057 3424.

Rydym hefyd yn cynnal diwrnodau hyfforddi ar gyfer athrawon sydd eisiau gwybodaeth bellach am y Tuduriaid, a'r adnoddau sydd gennym i'w cynnig ar y pwnc.

Gwisg Tuduraidd

Gweithgaredd

Caiff y sesiwn hwn ei hwyluso gan y Dehonglydd Addysg. Bydd disgyblion yn cymryd rhan mewn sesiwn sy'n cymharu dillad pâr priod bonheddig gyda dillad ffermwr cefnog a'i wraig. Gofynnir i bedwar disgybl wisgo dillad replica, tra bydd y disgyblion eraill yn arsylwi a gofyn cwestiynau.

Gofynnwn i chi sicrhau bod y pedwar disgybl sydd wedi eu dewis i gymryd rhan yn y weithgaredd yn gwisgo crys-t a shorts o dan eu dillad arferol.

Mae castell, neu dŷ mawr, wedi bodoli yn Sain Ffagan ers tua 1100. Mae'r adeilad welwch chi heddiw yn hannu o'r 1580au. Adeiladwyd y castell mewn siâp 'E', i gymeradwyo'r Frenhines Elisabeth I, oedd ar yr orsedd bryd hynny. Mae'r adeilad wedi'i gydnabod fel un o'r tai mawr mwyaf crand o gyfnod Elisabeth sydd i'w cael yng Nghymru. Mae hanes bywydau rhai o drigolion y castell yn sail ar gyfer y cymeriadau a ddefnyddir yn y sesiwn hwn.

Gwaith Dilyniant

Ar ôl eich ymweliad, gallech astudio'r portread yn fwy manwl, neu ddefnyddio eich sgiliau newydd i ddadansoddi'r gwisgoedd mewn darluniau Tuduraidd eraill.

Gwybodaeth

- Gwnaethpwyd y portread hwn ym 1586, ac mae'n dangos merch 3 oed a bachgen 5 oed
- Roedd y darlun yn rhan o gasgliad yr Iarll Plymouth, oedd yn byw yn y castell yn ystod yr ugeinfed ganrif.
- Ni wyddom lawer am hanes y ferch a'r bachgen. Credwn, o edrych ar eu gwisgoedd, eu bod yn dod o deulu uchel ei statws
- Mae dillad y plant yn gain iawn. Byddai gwisgo coler 'ruff' yn symbol o gyfoeth a statws yn hwyrach yn yr unfed ganrif ar bymtheg.
- Mae'r ferch fach yn gwisgo corset, sydd yn nodweddiadol o'r cyfnod
- Byddai oedolion yn disgwyl i blant wisgo, ac ymddwyn, fel oedolion bach

Pethau i'w nodi:

- Pa mor hir fyddai'r artist wedi bod wrthi yn peintio'r darlun
- Pa mor hir fyddai'r plant wedi gorfod sefyll yn stond er mwyn i'r artist eu peintio
- Y lliwiau ddefnyddwyd gan yr artist
- Beth y gallwn ni ddysgu wrth edrych ar y gwrthrychau yn nwylo'r ferch a'r bachgen

Hendre'r Ywydd Uchaf

Fe'ch cynghorir i neilltuo eich lle o flaen llaw ar gyfer diwrnod HMS Bywyd yng Nghymru yng Nghyfnod y Tuduriaid.

Nid oes simne yn y ty hwn. Credai nifer y byddai'r mwg yn cael gwared o'r pryfetach a mân anifeiliaid a oedd yn byw yn y to ac ar eu dillad.

Cefndir

- Adeiladwyd y ffermdy hwn ym 1508 yn gartref i rydd-ddeiliad o ffermwr.
- Defnyddid y ddwy ardal gyntaf ar gyfer anifeiliaid a byddai'r teulu ŷn byw yn y tair ystafell nesaf.
- Mae'n esiampl o dy â ffrâm bren.
- Nid oes ganddo simne.

GWEITHGAREDD

Mae hon yn weithgaredd dan arweiniad athro.

Gellid rhannu'r disgyblion i grwpiau a rhoi gwrthrych yr un iddynt. Bydd rhain yn cael eu darparu yn ystod eich ymweliad.

Rhestr o wrthrychau:

- Canhwyllbren
- Cresed
- Ffrwyn gecren
- Cnapan
- Cwpan a phêl
- Malwr bara ceirch
- Bronlliain
- Llyfr corn

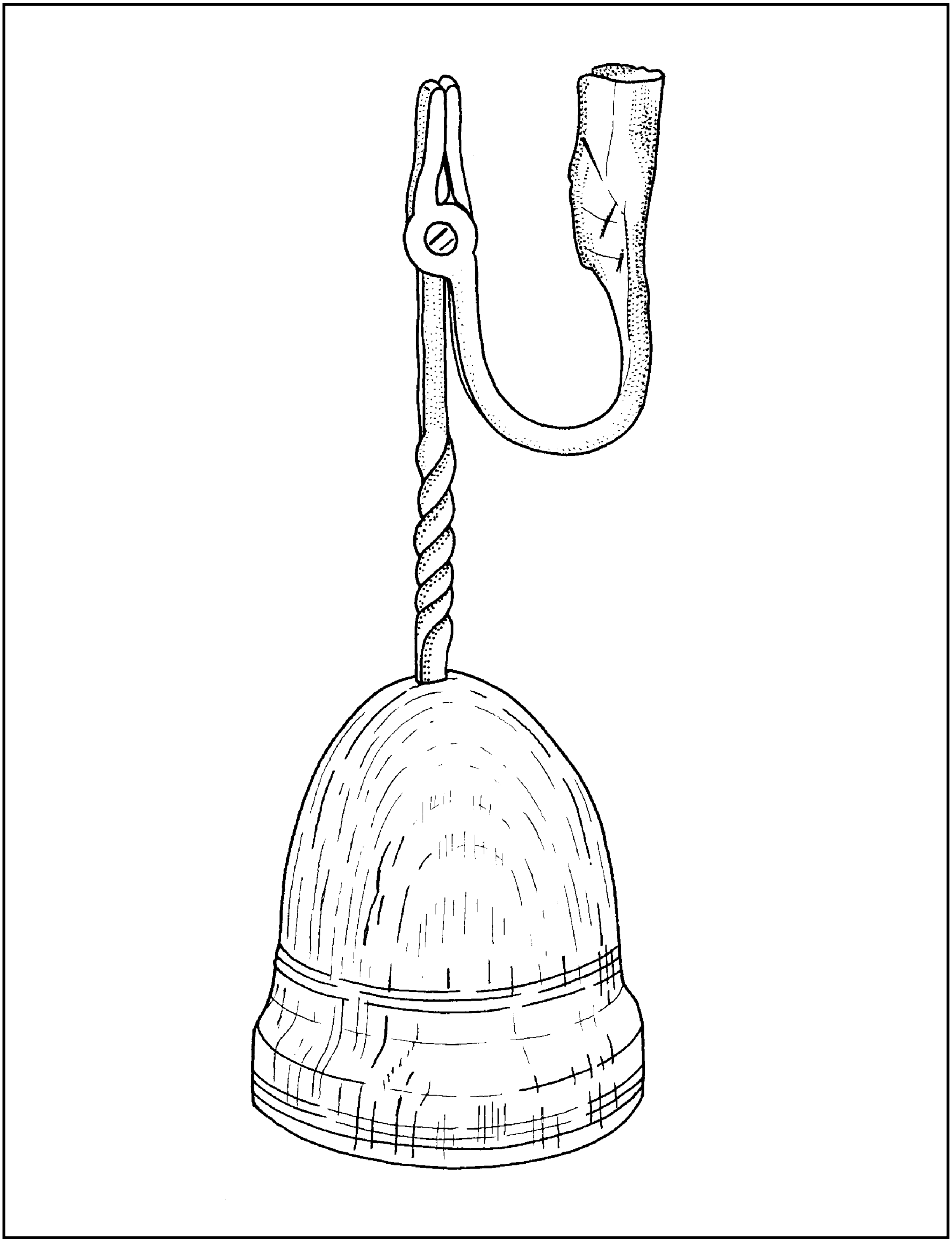

Canhwyllbren

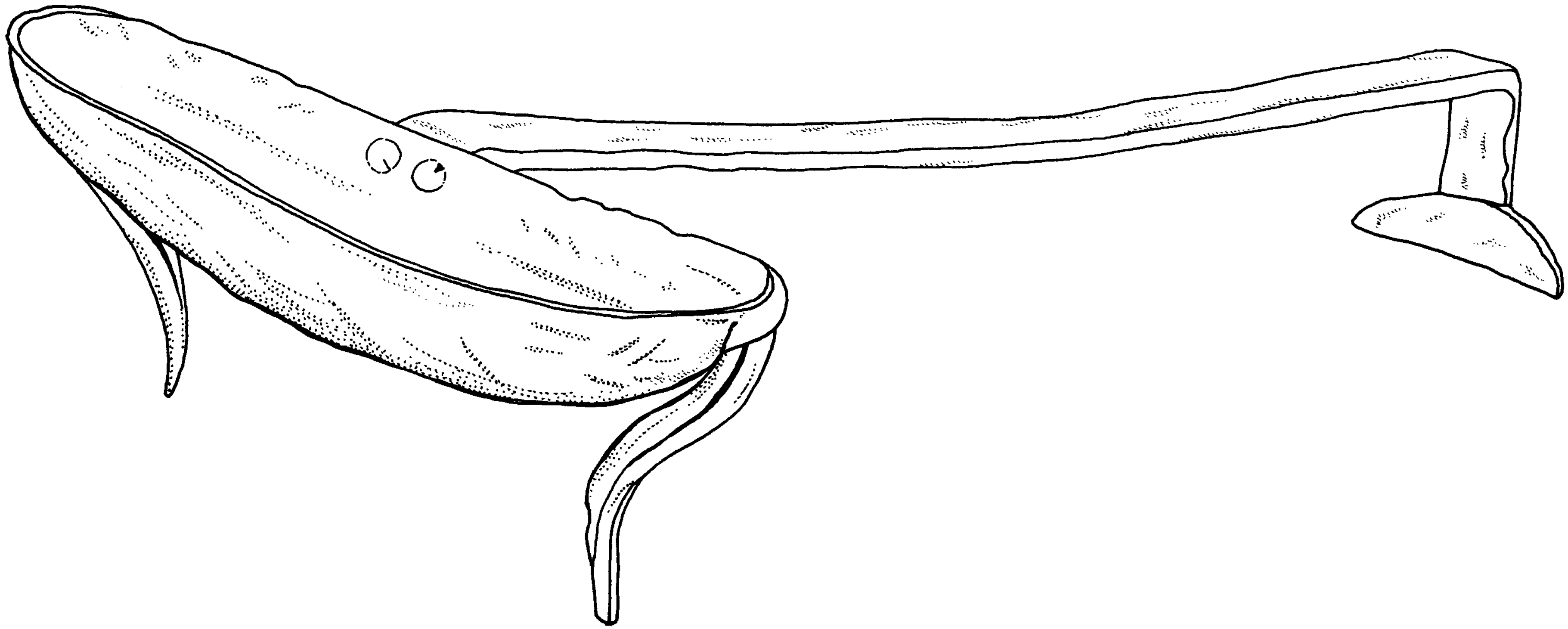

Cressed

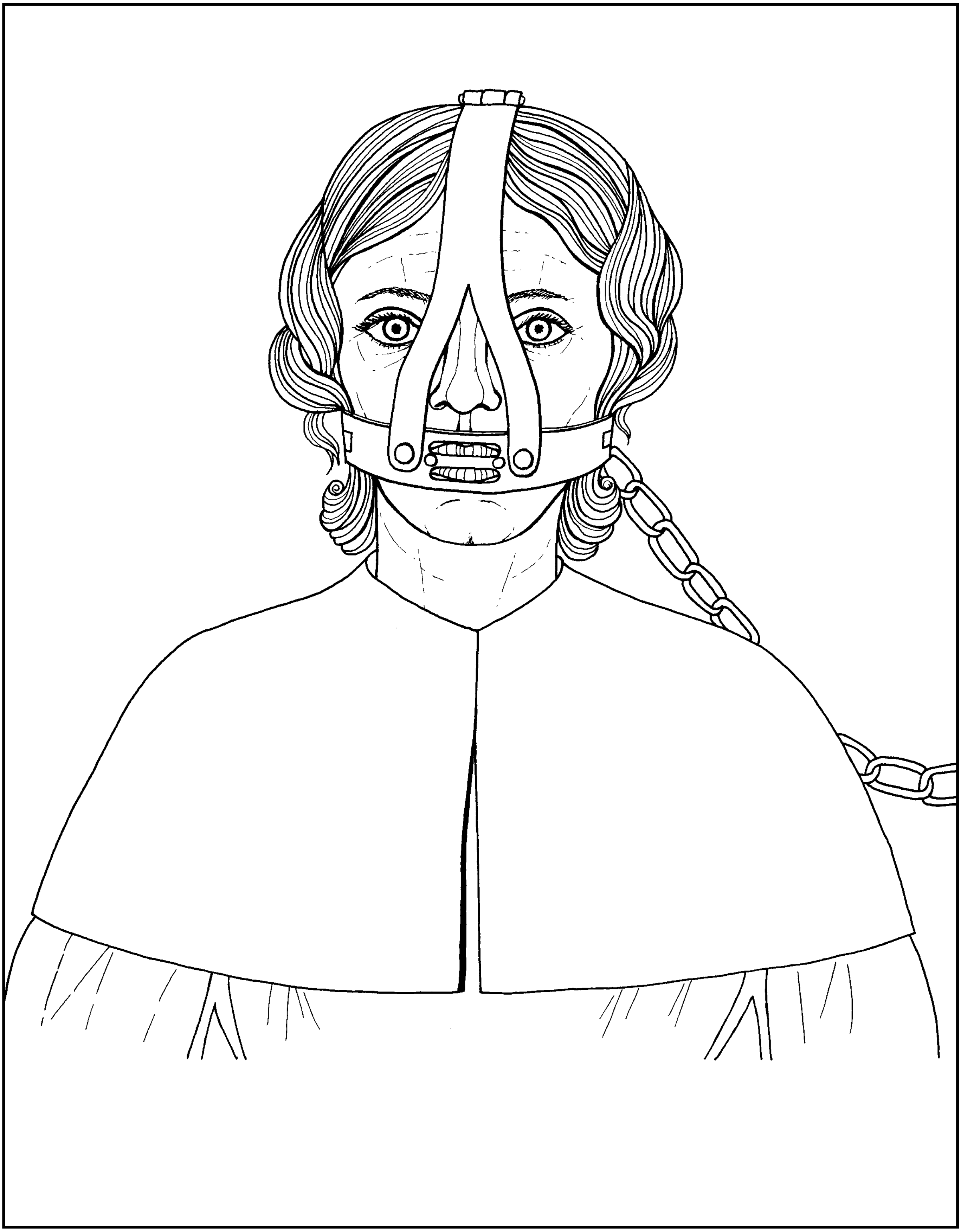

Ffrwyn Gecren

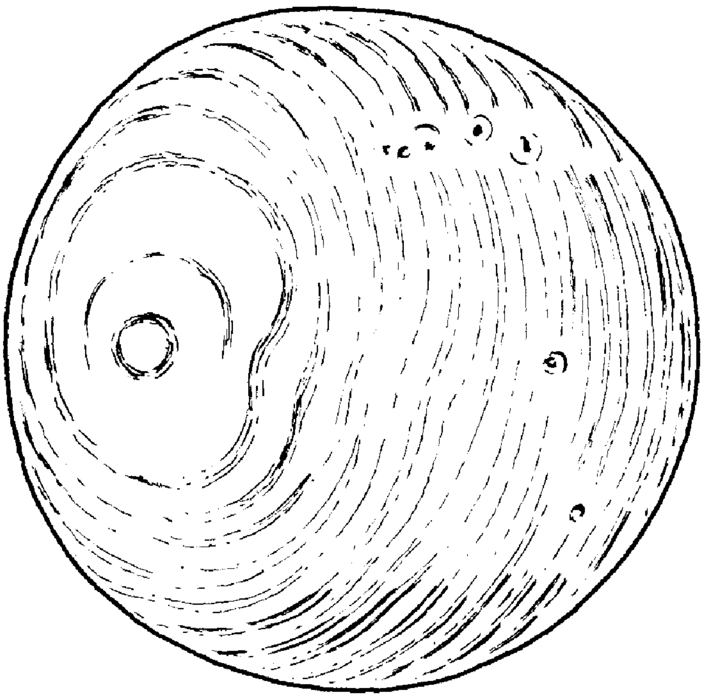

Cnapan

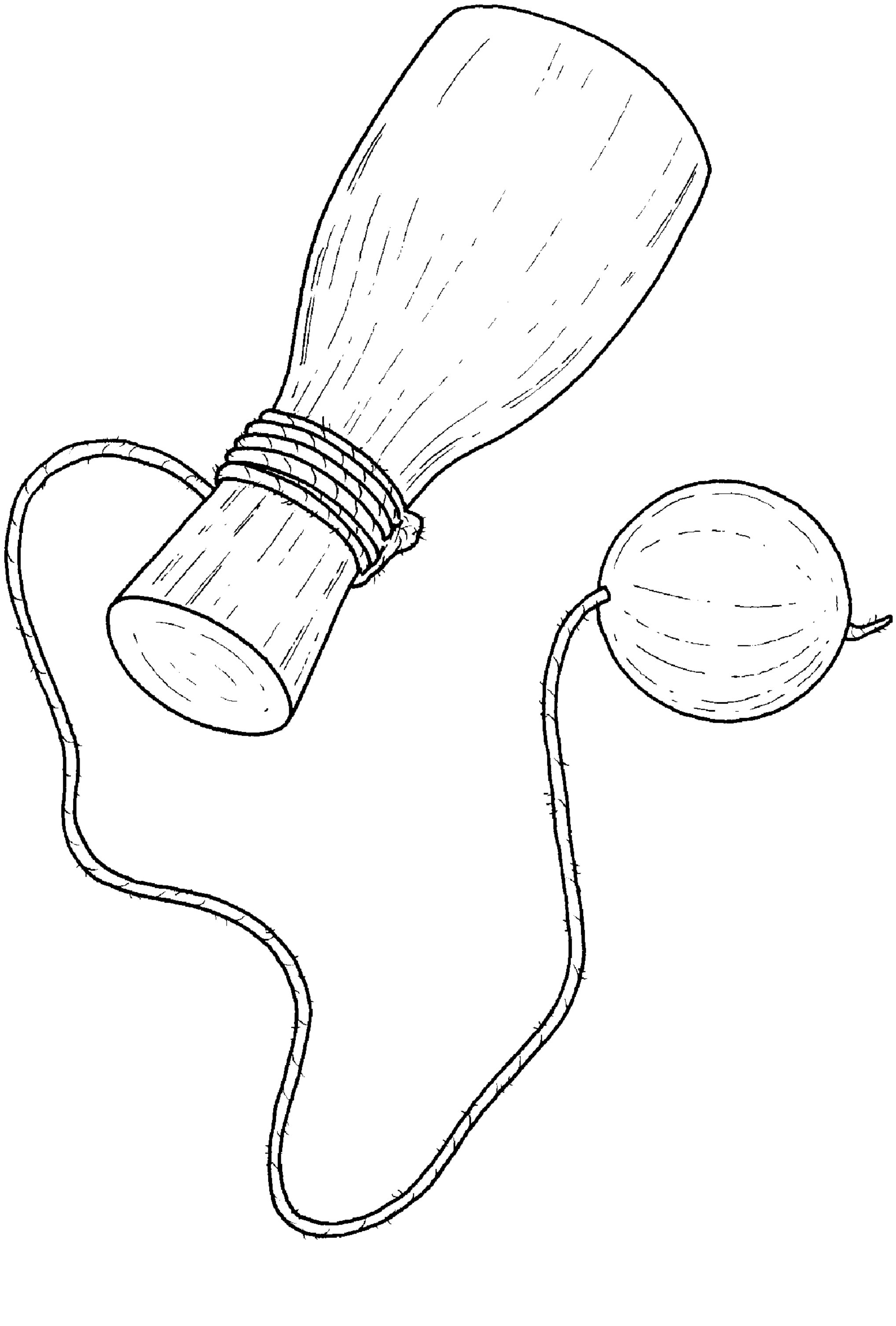

Cwpan a phêl

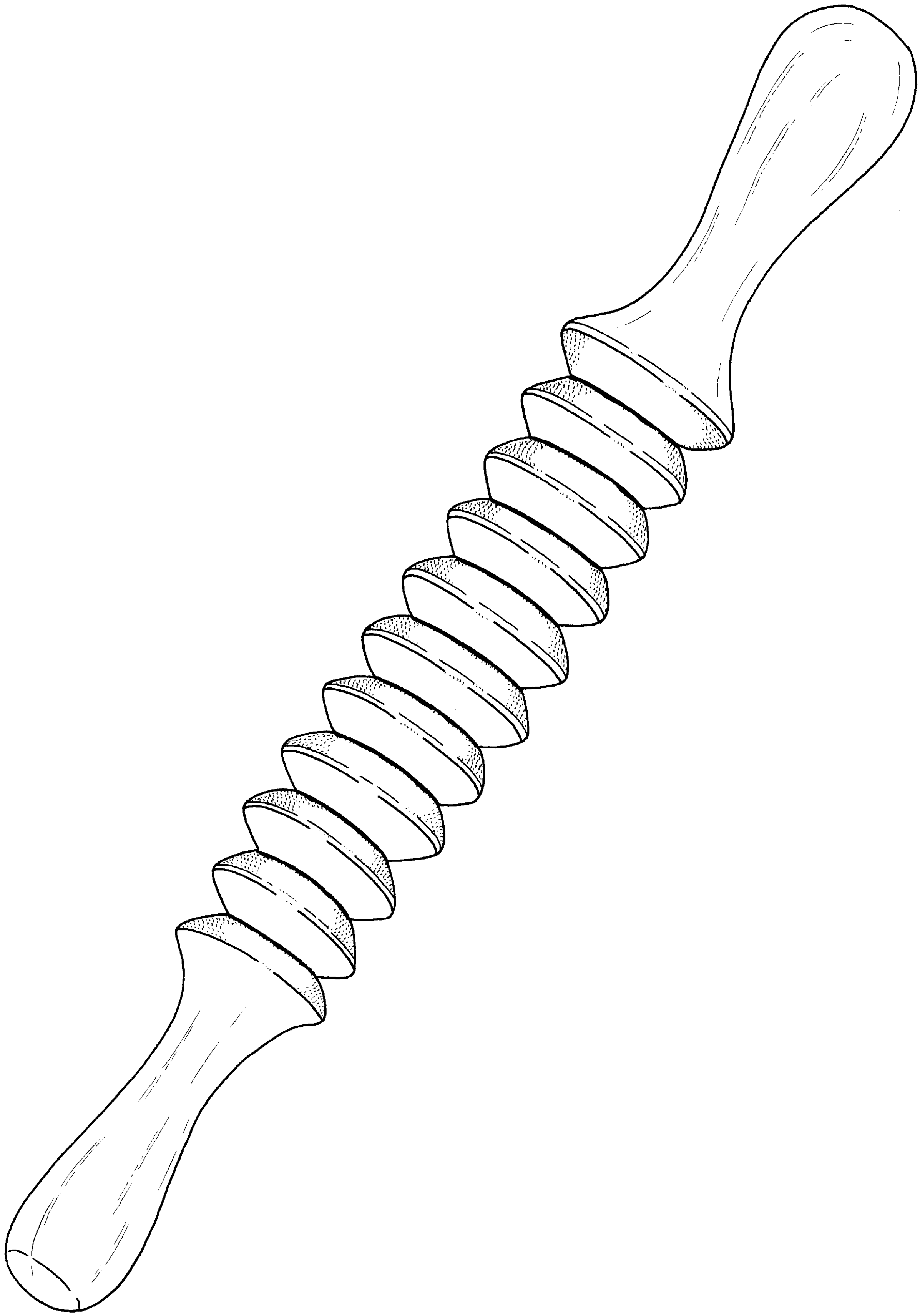

Malwr bara ceirch

Bronlliain

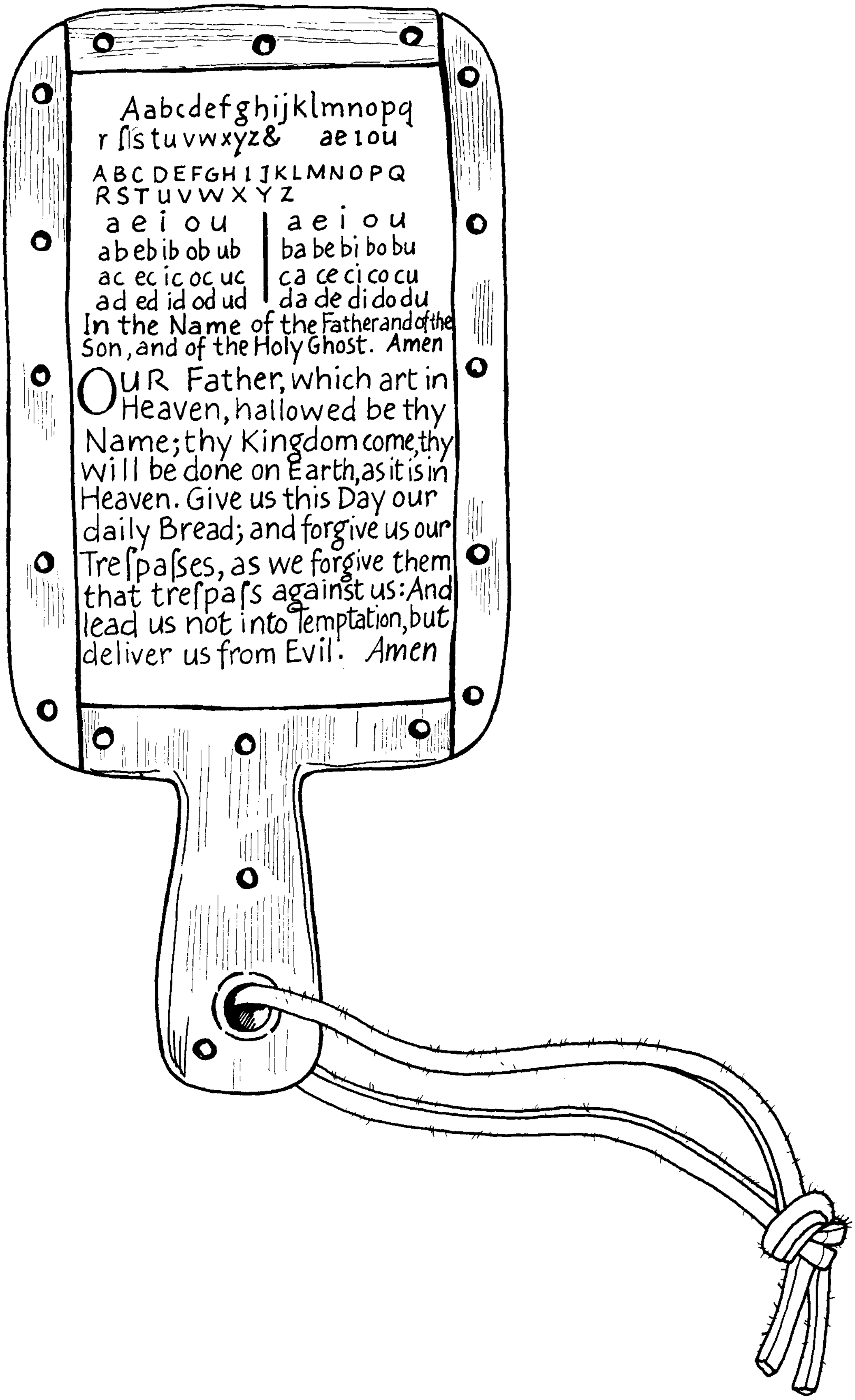
Aabcdefghijklmnopq
rſſstuvwxyz& aeıou
ABCDEFGHIJKLMNOPQ
RSTUVWXYZ
a e i o u | a e i o u
ab eb ib ob ub | ba be bi bo bu
ac ec ic oc uc | ca ce ci co cu
ad ed id od ud | da de di do du
In the Name of the Father and of the Son, and of the Holy Ghost. Amen
OUR Father, which art in Heaven, hallowed be thy Name; thy Kingdom come, thy will be done on Earth, as it is in Heaven. Give us this Day our daily Bread; and forgive us our Treſpaſses, as we forgive them that treſpaſs against us: And lead us not into Temptation, but deliver us from Evil. Amen

Llyfr corn

Pan yn trin y gwrthrychau, canolbwyntiwch ar:

- **Nodweddion**
  Sut mae'n edrych?
  Pa liw ydyw?
  O beth mae wedi'i wneud?
  A yw'n ddeunydd naturiol neu wedi'i gynhyrchu?

- **Adeiladwaith**
  Sut gafodd ei wneud?
  A gafodd ei wneud â llaw, neu gan beiriant?
  A gafodd ei wneud mewn mowld neu mewn darnau?

- **Swyddogaeth**
  I ba bwrpas gafodd ei wneud?
  A yw ei ddefnydd wedi newid dros amser?

- **Cynllun**
  A yw wedi'i gynllunio'n dda?
  A ydych yn hoffi'i olwg?

- **Gwerth**
  Beth yw ei werth? I'r bobl a'i wnaeth / a'i ddefnyddiodd / i amgueddfa?

GWEITHGAREDD
Mae hon yn weithgaredd nôl yn yr ysgol.

Addurno Hendre'r Ywydd Uchaf.

Dyma dri darlun o du fewn Hendre'r Ywydd Uchaf:
a. Un fel ystafell wag
b. Un gyda'r gwrthrychau cywir ac ambell un anghywir
c. Un gyda'r gwrthrychau cywir o'r cyfnod

Mae hon yn weithgaredd dan arweiniad athro. Gellid ei ddefnyddio mewn sawl ffordd wahanol. Yn **narlun (a)** gall disgyblion naill ai dynnu llun o'r gwrthrychau cywir neu eu torri allan gan ddefnyddio'r patrymau a ddarperir. Gan ddefnyddio **darlun (b)** gall disgyblion adnabod y gwrthrychau dieithr. Gellid defnyddio **darlun (c)** fel cyfeirnod ar gyfer bob gweithgaredd.

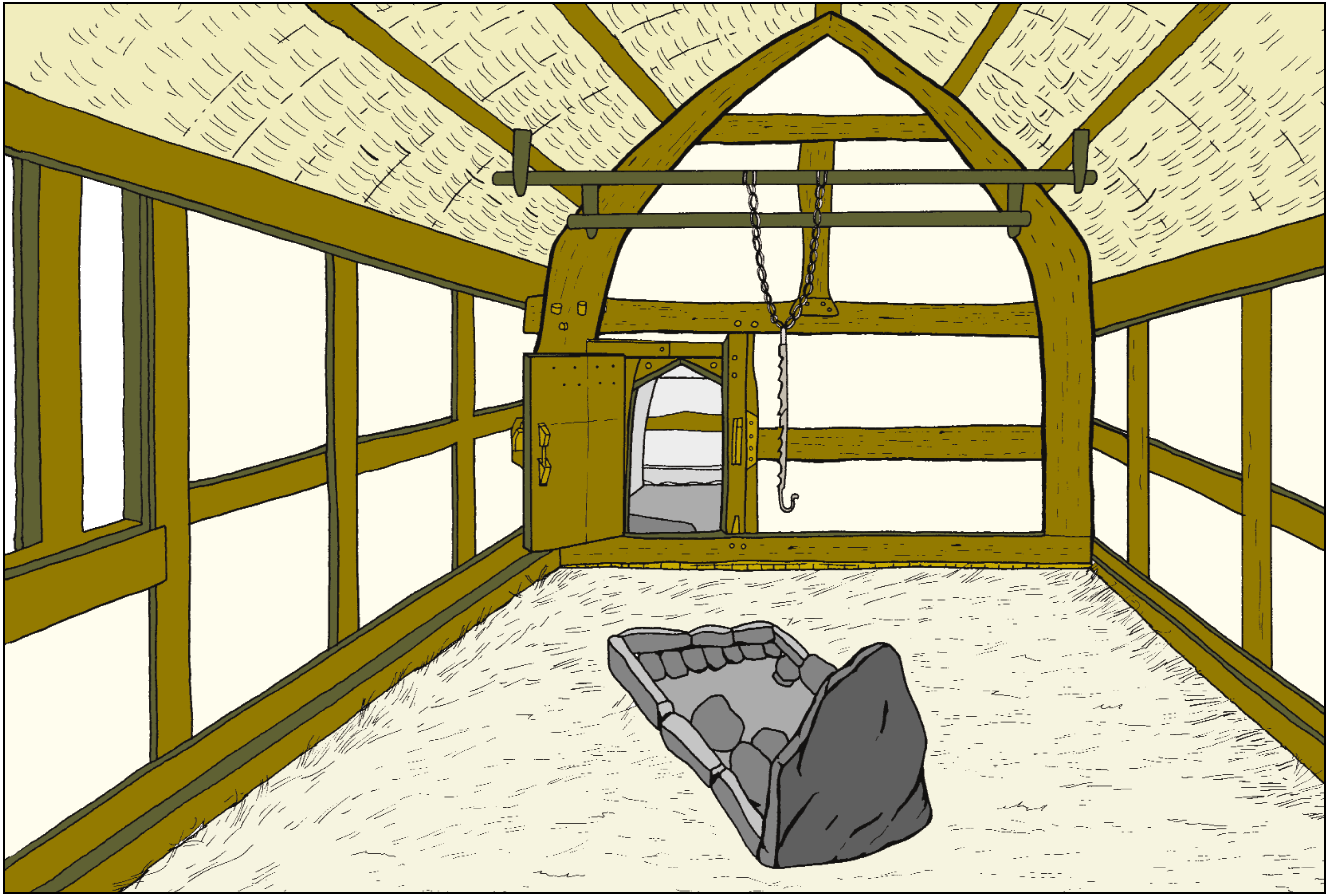

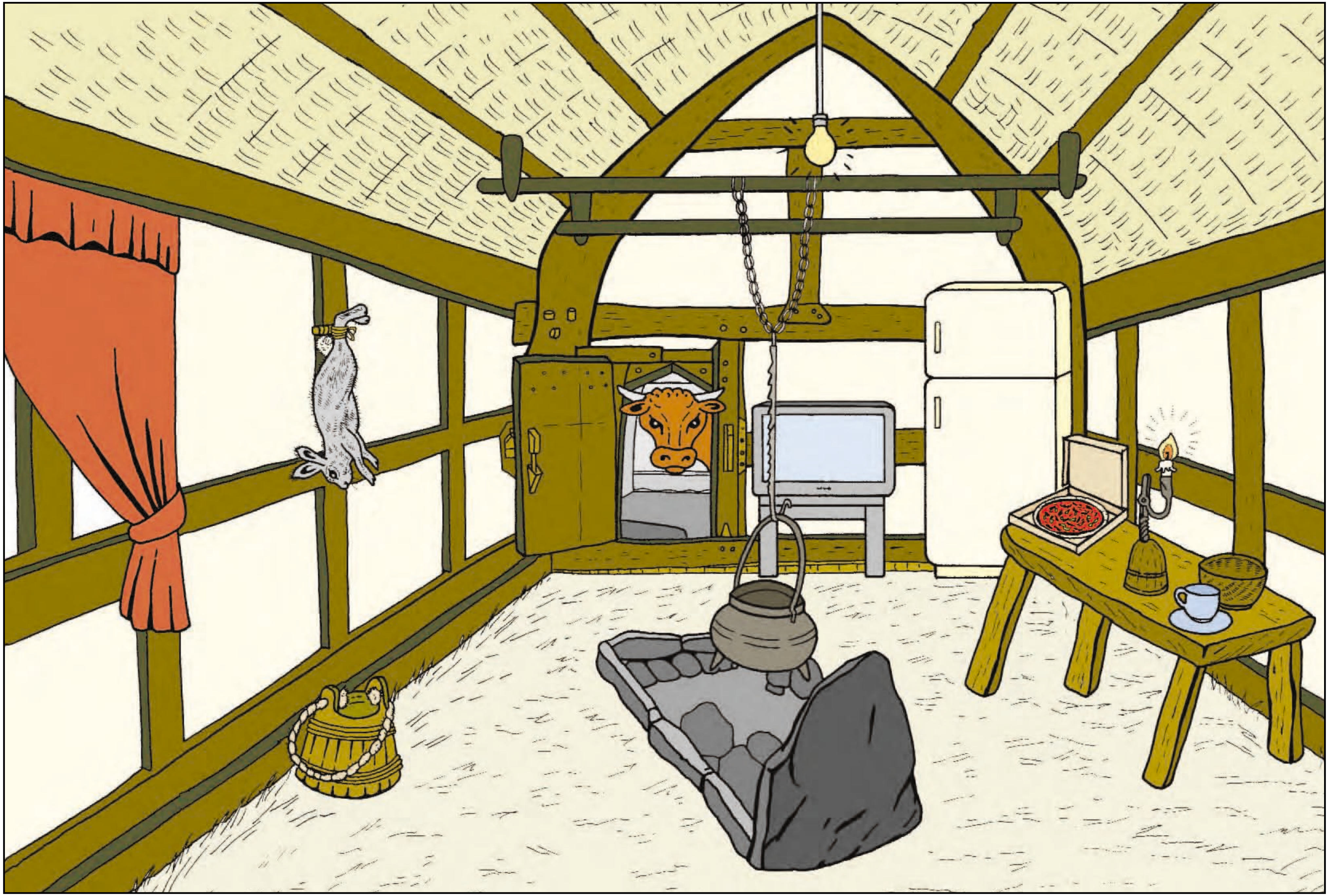

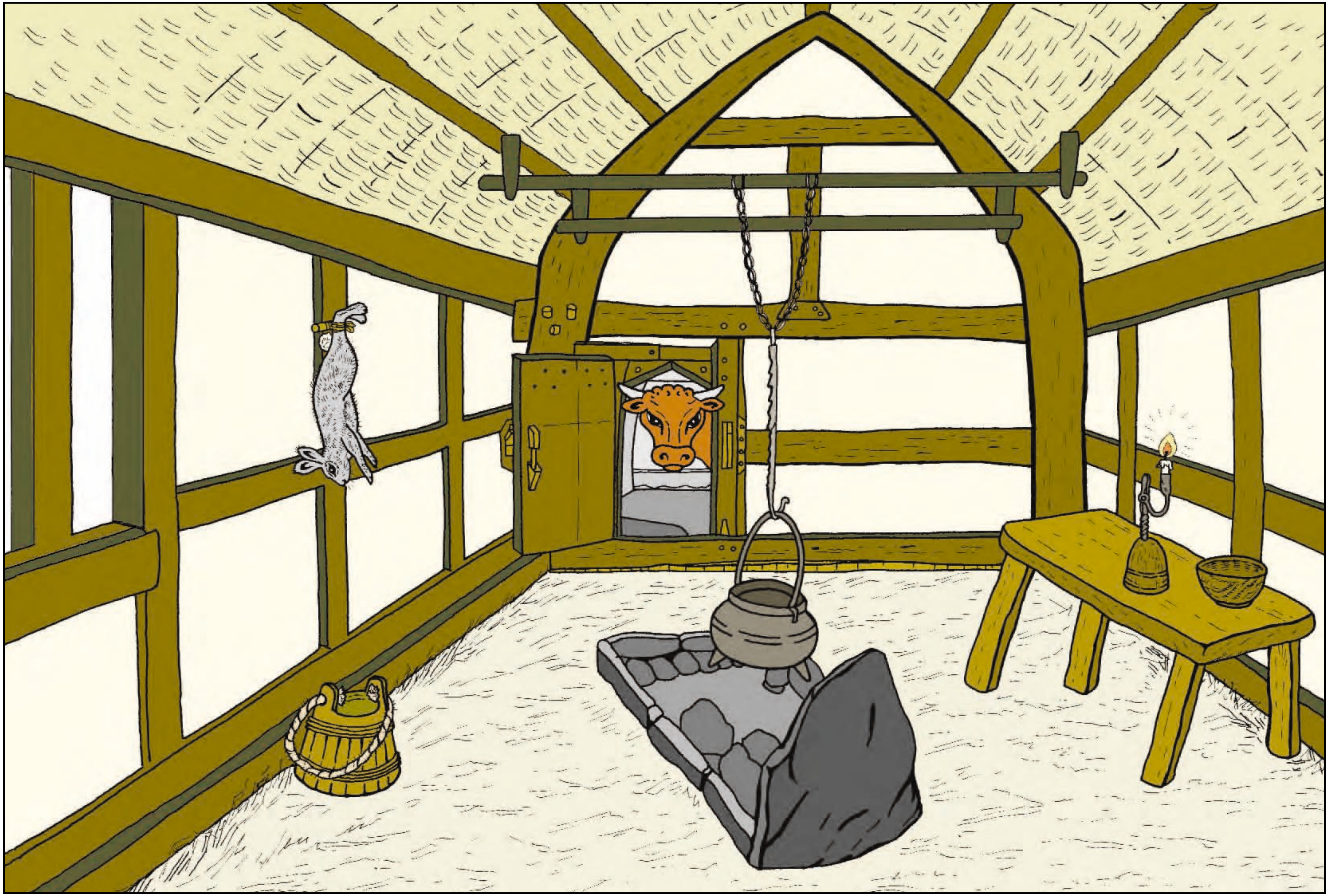

Garreg Fawr

Fe'ch cynghorir i neilltuo eich lle o flaen llaw ar gyfer diwrnod HMS Bywyd yng Nghymru yng Nghyfnod y Tuduriaid.

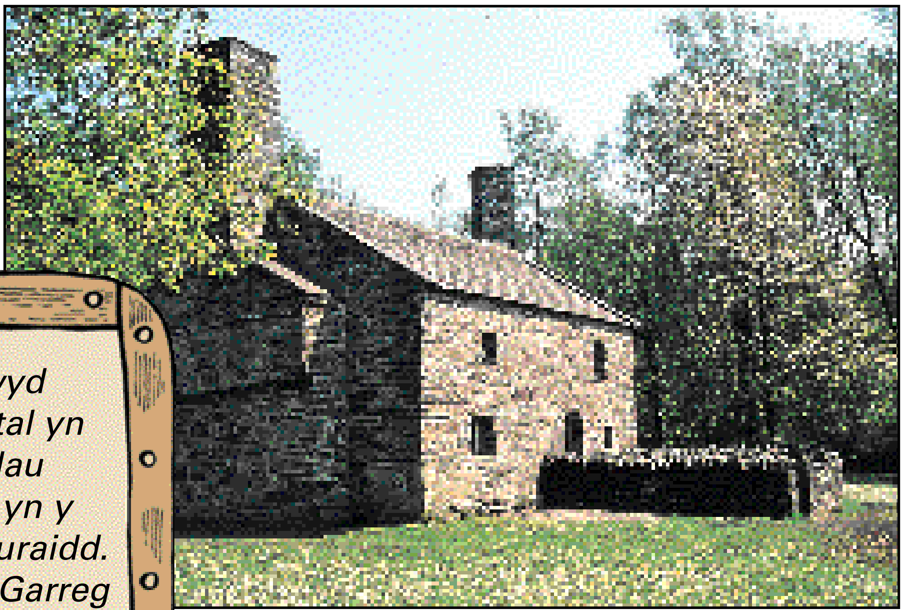

Ystyriwyd simneau tal yn symbolau o statws yn y cyfnod Tuduraidd. Mae gan Y Garreg Fawr hefyd ddrysau trwchus iawn - mae wedi'i adeiladu yn debyg i gastell!

Cefndir

- Yn dŷ fferm yn wreiddiol, adeiladwyd Y Garreg Fawr ym 1544. Roedd yn gartref i ffermwr cyfoethog.
- Mae'r waliau a'r to wedi'u gwneud o garreg a llechi. Ystyriwyd rhain fel symbolau o statws yn y cyfnod Tuduraidd.
- Enw gwreiddiol y tŷ oedd Castell Crwn.
- Daeth adeiladu simneau yn boblogaidd yn y cyfnod hwn. Roeddent hefyd yn symbolau o gyfoeth. Mae gan Y Garreg Fawr ddwy simne fawr iawn.
- Mae nodweddion pensaernïol eraill yn cynnwys drws blaen a chefn sydd yn union gyferbyn â'i gilydd.
- Enwyd Y Garreg Fawr ar ôl carreg fawr oedd yn rhan o'r ardd gefn!

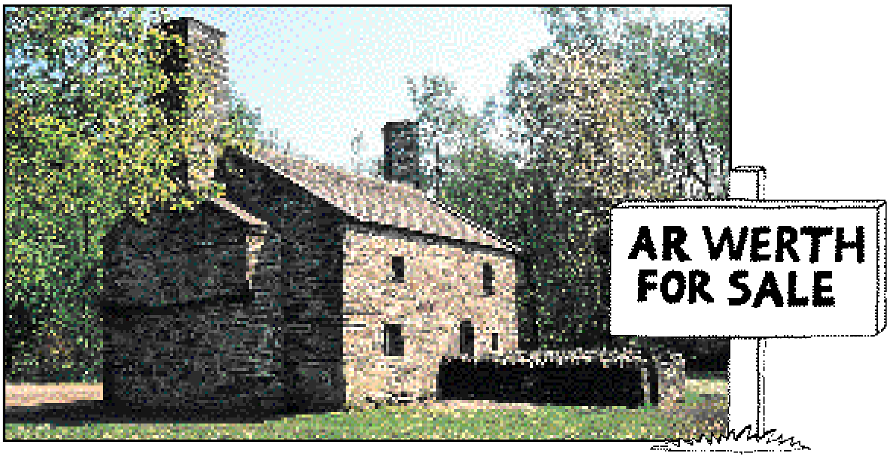

Mae Garreg Fawr ar werth!

Mae hon yn weithgaredd wedi'i arwain gan yr athro.

Ysgrifennwch adroddiad am Garreg Fawr i berswadio rhywun i'w brynu! Cofiwch edrych yn ofalus ar y tŷ, gan ddisgrifio'r deunyddiau gwahanol yn yr adeilad, yn ogystal ag unrhyw addurniadau.

Lleoliad: ____________________

Disgrifiad cyffredinol: (ffenestri, drysau, simnëau) ____________________

____

Ystafelloedd: (nifer a maint yr ystafelloedd, cyfleusterau e.e. coginio)

____

Nodweddion arbennig:

____

Gwresogi: ____________________

Y tu allan: (disgrifiwch du blaen a thu ôl i'r ty, gan gynnwys yr ardd)

____